

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

Надьон Вікторія Валентинівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права № 2,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
Україна, м. Харків
e-mail: novikova.vic@yandex.ru
ORCID 0000-0001-8240-7717

УДК 347

ОБОВ'ЯЗКИ ПОДРУЖЖЯ, ЩО ВИНИКАЮТЬ З ПРИВОДУ СПІЛЬНОЇ СУМІСНОЇ ВЛАСНОСТІ

У статті досліджуються обов'язки подружжя, що виникають з приводу спільної сумісної власності. Аналізується питання можливості (неможливості) укладення правочинів одним із подружжя з приводу спільного майна без згоди іншого.

Ключові слова: обов'язок; приватна власність; спільна сумісна власність; речі; майно; майнові права; подружжя.

Наден В. В., кандидат юридических наук, доцент, доцент кафедры гражданского права № 2, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков.
e-mail: novikova.vic@yandex.ru ; ORCID 0000-0001-8240-7717

Обязанности супругов, возникающие в отношении общей совместной собственности

В статье исследуются обязанности супругов, возникающие в отношении общей совместной собственности. Анализируется вопрос о возможности (невозможности) заключения сделок одним из супругов в отношении общего имущества без согласия другого.

Ключевые слова: обязанность; частная собственность; общая совместная собственность; вещи; имущество; имущественные права; супруги.

Постановка проблеми й актуальність теми. Одним із пріоритетних напрямків розвитку правового регулювання інституту сімейного права є законодавча регламентація майнових правовідносин подружжя. Сімей-

ний кодекс України (далі – СК України) закріплює два види майнових правовідносин подружжя, які будуються на: 1) особистій приватній власності подружжя (гл. 7 СК України); 2) спільній сумісній власності подружжя (гл. 8 СК України). Особистою приватною власністю подружжя вважається: а) майно набуте нею/ним до шлюбу; б) за час шлюбу, але на підставі договору дарування або в порядку спадкування; в) за час шлюбу, але за кошти, які належали їй/йому особисто; г) в інших випадках передбачених ст. 57 СК України [2].

Приватну власність СК України трактує іншим терміном – «особиста приватна власність». За змістом особиста приватна власність розуміється однаково відповідно до змісту приватної власності, передбаченої Цивільним кодексом України (далі – ЦК України), і навіть ті питання, що залишилися не розкритими СК України, розкриваються ЦК України. Таким чином, термін «особиста приватна власність» ототожнюється з терміном «приватна власність», тому що сімейні відносини відповідно до ч. 1 ст. 7 СК України регулюються ним та іншими нормативно-правовими актами, в яких використовується саме термін «приватна власність». Тому правильніше було б, щоб СК України мав однакову термінологію з ЦК України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У цивілістичній літературі питання спільної сумісної власності досліджували І. В. Жилінкова, А. Єрух, О. С. Простибоженко та ін. Водночас питання укладення правочинів одним із подружжя без згоди іншого з приводу спільного майна, на жаль, наразі залишається відкритим.

Таким чином, **метою статті** є аналіз обов'язків подружжя, що виникають з приводу спільної сумісної власності, а також можливість/неможливість укладення правочинів з приводу спільного майна одним із подружжя.

Виклад основного матеріалу. Набуття майна за час шлюбу створює презумпцію права спільної сумісної власності. Вважається, що якщо майно було набуто за час шлюбу, воно є спільним. Відповідно до ст. 51 Конституції України кожен із подружжя має рівні права та обов'язки у шлюбі й сім'ї. З даного положення слідує рівність прав та обов'язків подружжя з приводу майна, що набуватиметься у шлюбі.

СК України визначає й інший варіант. Згідно зі ст. 74, якщо жінка та чоловік проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою, майно, набуто ними за час спільного проживання, належить їм на праві спільної сумісної власності, якщо інше не встановлено письмовим договором між ними. На майно, що є об'єктом права спільної сумісної власності жінки та чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою? поширюються положення гл. 8 СК України. І. В. Жилінкова відзначала, що фактичні шлюбні відносини за своєю суттю – це шлюбні відносини, які не мають державного визначення та реєстрації. Вони відзначаються серйозністю намірів сторін і спрямовані на тривале співжиття жінки та чоловіка. У зв'язку з цим

для теорії та практики важливим є визначення ознак фактичних шлюбних відносин [2, с. 251].

Верховний Суд України у своїй постанові від 20.02.2012 р. зазначив, що дана норма поширюється на випадки, коли чоловік та жінка не перебувають у будь-якому іншому шлюбі і між ними склалися усталені відносини, що притаманні подружжю. Крім того, для визначення осіб як таких, що перебувають у фактичних шлюбних відносинах, для вирішення майнового спору на підставі ст. 74 СК України *суд повинен встановити факт проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу в період, протягом якого було придбано спірне майно.*

Так, рішенням Заліщицького районного суду від 31.12.2013 р. задоволено позов Л. Д. Висоцької до М. С. Висоцького про визнання права власності на $\frac{1}{2}$ частину квартири як об'єкта спільної сумісної власності подружжя. Суд виходив з того, що спірна квартира набута сторонами під час перебування сторін у фактичних шлюбних відносинах відповідно до ст. 74 СК України.

Однак колегія суддів не погодилась з таким висновком і 20.02.2014 р. ухвалила нове рішення, яким скасувала рішення місцевого суду і відмовила позивачці у задоволенні позовних вимог про поділ квартири. При цьому колегія виходила з того, що ст. 74 СК України, на яку посилялись позивачка та суд, набула чинності з 2004 р., а спірна квартира придбана в 1992 р. Таким чином, правовідносини, які виникли між сторонами, повинні регулюватись нормами закону, що діяли на той час, а саме Законом України «Про власність», за змістом якого майно, придбане внаслідок спільної праці членів сім'ї, є їх спільною сумісною власністю, якщо інше не встановлене письмовою угодою між ними.

У зв'язку з конкретними питаннями, які поставали у практиці, Конституційний Суд України 03.06.1999 р. прийняв рішення про офіційне тлумачення терміну «члена сім'ї». У ньому, зокрема, було наголошено, що стосовно поняття «член сім'ї» КС України виходить з об'єктивної відмінності його змісту залежно від галузі законодавства (п. 6). Таким чином, на думку КС України, визначити єдине поняття «член сім'ї», яке б мало застосовуватися в праві, неможливо, бо кожна галузь права тлумачить це поняття по-своєму, підкреслюючи ті чи інші ознаки сім'ї, які набувають певного значення для тих чи інших відносин [7].

За приписами ч. 2 ст. 3 СК України сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Для визначення «члена сім'ї», як було визначено, можуть використовуватись їх ознаки, наведені у ст. 3 СК України, ст. 1 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 07.04.2011 р. № 3206-VI. Такими ознаками є: а) спільність проживання; б) спільність побуту; в) взаємність прав та обов'язків.

Відповідно до зазначених положень, можна стверджувати, що у будь-якому випадку відносини осіб, які перебувають у фактичних шлюбних відносинах, пов'язані спільним проживанням, побутом, мають взаємні права та обов'язки, вважаються сім'єю (членами сім'ї), а, отже, майно, набуте під час спільного проживання, вважається спільним.

Таким чином, у даній статті аналізуватимуться обов'язки як осіб, які перебувають у зареєстрованому шлюбі, так і осіб, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою.

Режим спільності майна означає: а) майно, набуте подружжям за час шлюбу, вважається спільним, якщо інше не встановлено договором сторін або законом; б) дружина та чоловік мають рівні права відносно майна, що належить їм на праві спільної сумісної власності; в) майно належить подружжю без визначення часток кожного з них у праві власності; г) права подружжя на майно визнаються рівними незалежно від того, що один із них не мав з поважної причини (навчання, ведення домашнього господарства тощо) самостійного заробітку (доходу); д) до того часу, поки не буде доведене протилежне, вважається, що кожен із подружжя при розпорядженні спільним майном діє в інтересах подружжя.

Таким чином, як правило, за винятком положень ст. 57 СК України, кожна річ, набута у шлюбі, є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.

До об'єктів права спільної сумісної власності подружжя СК України відносить (ст. 61):

– будь-які речі, за винятком речей, на які потрібен спеціальний дозвіл, тобто це речі, що набуваються подружжям за час перебування у шлюбі, крім передбачених ст. 57 СК України. Відповідно до ст. 179 ЦК України річчю є предмет матеріального світу, щодо якого можуть виникати цивільні права та обов'язки. Згідно зі ст. 190 ЦК України майном як особливим об'єктом вважаються окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки. Майнові права є неспоживною річчю й визнаються речовими правами. З аналізу чинного законодавства (статті 190, 656, 717 ЦК України, закони України «Про заставу» від 02.10.1992 р. № 2654-XII, «Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати» від 19.06.2003 р. № 979-IV, «Про іпотеку» від 05.06.2003 р. № 898-IV), а також з урахуванням висновків Верховного Суду України за результатами розгляду спорів з приводу майнових прав (справи № 6-29429св09, 6-52295св10, 6-32594св10), вбачається, що майнові права, поряд з будь-якими рухомими, нерухомими речами, грошима, цінними паперами, є об'єктами цивільного обороту. До майнових прав належить, зокрема, право вимоги, що виникає з приводу володіння, користування та розпорядження майном (наприклад, спадкові права; права вимоги особи за зобов'язаннями, за якими вона є кредитором; виключні права автора тощо), право вчиняти дії щодо оформлення права власності на майно.

У постанові Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України від 30.01.2013 р. у справі № 6-168цс12 зроблено висновок, що майнове право, яке можна визначити як «право очікування», є складовою частиною майна як об'єкта цивільних прав. Майнове право – це обмежене речове право, за яким власник цього права наділений певними, але не всіма правами власника майна, та яке засвідчує правомочність його власника отримати право власності на нерухоме майно чи інше речове право на відповідне майно в майбутньому [8];

– заробітна плата, пенсія, стипендія, інші доходи, отримані одним з подружжя або внесені до сімейного бюджету чи внесені на особовий рахунок в банківську установу;

– гроші, інше майно (в тому числі гонорар, виграш, отримані за ним гроші) отримані в результаті укладеного в інтересах сім'ї договору;

– речі для професійних занять (музичні інструменти, оргтехніка, лікарське обладнання), набуті за час шлюбу для одного з подружжя.

Відповідно до ст. 62 СК України передбачено також виникнення права спільної сумісної власності подружжя на майно, що належало до шлюбу дружині, чоловікові, якщо майно за час шлюбу істотно збільшилось у своїй вартості внаслідок спільних трудових чи грошових затрат або затрат другого з подружжя і воно у разі спору може бути визнане за рішенням суду об'єктом права спільної сумісної власності подружжя. А також, якщо один з подружжя своєю працею і коштами брав участь в утриманні майна, належного другому з подружжя, то дохід, одержаний від майна, у разі спору за рішенням суду може бути визнаний об'єктом права спільної сумісної власності подружжя.

СК України передбачає право подружжя на розпорядження майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя (ст. 65). Дружина, чоловік розпоряджаються майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя за взаємною згодою.

Дане положення стосується договорів, які подружжя або один із них укладає з іншими особами щодо майна, яке належить їм на праві спільної сумісної власності. Один із подружжя, укладаючи той чи інший договір, не тільки розпоряджається спільним майном подружжя, а й створює для подружжя додаткові обов'язки. При укладенні договорів одним із подружжя вважається, що він діє за згодою з другим.

Законодавець передбачив так звану презумпцію згоди одного з подружжя на укладення другим з подружжя договорів щодо відчуження спільного майна. Однак не можна не погодитися з твердженням, що встановивши таку презумпцію, законодавець не передбачив правових наслідків укладення правочинів одним із подружжя без згоди другого, а також не встановив критеріїв, які слугували б підставою для висновку, щоб не вважати, що той з подружжя, який є учасником правочину, діяв за згодою

другого, і якими доказами має підтверджуватися відсутність такої згоди. Не знайшло це питання однозначного вирішення ні в юридичній літературі, ні в судовій практиці [3, с. 456].

У правовій доктрині європейських держав правовідносини між подружжям щодо укладення одним з них (без згоди іншого) правочинів з третіми особами зазвичай визнають відносинами представництва. Так, німецька правова доктрина визнає відносини між подружжям, які виникають при укладенні одним із них договорів у межах наданих йому законодавством повноважень, які при цьому породжують права та обов'язки для іншого з подружжя (ст. 1357 ЦУ Німеччини), відносинами законного представництва [4, с. 237]. У французькій правовій доктрині такі відносини спочатку розглядалися як представництво за мовчазною довіреністю (йшлося в цьому випадку про право дружини як обмеженої у своїй дієздатності діяти від імені чоловіка). Однак у зв'язку із внесенням змін у ст. 220 ЦК Франції, яка надає можливість самотійно укладати договори одним із подружжя, такі відносини були визнані представництвом в силу закону [5, с. 408-410]. У ЦК Італії (ст. 180) чітко вказується про представництво одним із подружжя іншого при здійсненні звичайного управління спільним майном. Таким чином, європейське законодавство називає правочини вчинені одним із подружжя без згоди іншого з приводу спільного майна представництвом.

Цивільне законодавство України, навпаки, не визначає аналогічні правовідносини представництвом. Проаналізуємо дане положення. Відповідно до ч. 1 ст. 237 ЦК України представництвом є правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє. СК України визначає загальне правило щодо правочинів укладених одним із подружжя відносно спільного майна, а саме вважається, що він діє в інтересах сім'ї, від власного імені. Відповідно до положень ч. 2 ст. 237 ЦК України не є представником особа, яка хоч і діє в чужих інтересах, але від власного імені. Також ч. 3 ст. 238 ЦК України зазначає, що представник не може вчиняти правочин від імені особи, яку він представляє, у своїх інтересах. Таким чином, укладення правочину з приводу спільного майна одним із подружжя не є представництвом.

Представництво буде мати місце, наприклад, у випадках: втрати працездатності одним із подружжя (виключно в рамках ст. 237 ЦК України); за довіреністю (ст. 244 ЦК України) та в інших випадках.

Відповідно до положень СК України дружина, чоловік мають право на звернення до суду з позовом про визнання договору недійсним як такого, що укладений другим із подружжя без її/його згоди, якщо договір виходить за межі дрібного побутового. Вперше сімейне законодавство закріплює поняття дрібного побутового правочину, але не дає його визначення. Застосовуючи ст. 31 ЦК України можна зазначити, що дрібним побутовим правочином,

який укладається одним із подружжя, є правочин, якщо він задовольняє побутові потреби подружжя та стосується предмета, який має невисоку вартість. Визначати вимір щодо відповідності правочину фізичному, духовному чи соціальному розвитку одного із подружжя немає потреби, бо мова йде про повністю дієздатну особу [2, с. 227].

Для укладення одним із подружжя договорів, які потребують нотаріального посвідчення і (або) державної реєстрації, а також договорів стосовно цінного майна, згода другого з подружжя має бути подана письмово. На питання, яке саме майно слід відносити до цінного, ні СК, ні ЦК України не дають чіткої відповіді та не містять визначення критеріїв цінності майна. На думку А. Єрух, члена Комісії з аналізу, методології та прогнозування нотаріальної практики Української нотаріальної палати, нотаріус змушений самостійно орієнтуватися в ситуації, беручи до уваги не лише реальну вартість майна, але, мабуть, і матеріальний стан сім'ї, подружжя, якому таке майно належить [1, с. 8]. З цього положення випливає, що не тільки нотаріуси повинні, таким чином, розуміти термін «цінне майно», а й суди при розгляді даного питання.

Із змісту ст. 65 СК України випливає, що подружжя може укласти правочини щодо майна, яке не є цінним. Згода іншого з подружжя на укладення таких правочинів може висловлюватися в усній формі. Разом із тим дружина та чоловік мають право на звернення до суду з позовом про визнання такого правочину недійсним, якщо його було укладено без її (його) згоди (ч. 2 ст. 65 СК України). Незрозумілим залишається питання, які конкретно правочини можна віднести до цієї категорії. І. В. Жилінкова зазначала, що проблема пов'язана з відсутністю законодавчого визначення поняття «цінне майно». Внаслідок цього різниця між правочинами з цінним майном, або з таким, яке до цієї категорії не належить, має невизначений характер. Головне полягає в тому, що практично будь-який правочин може бути оскаржений другим з подружжя в суді на тій підставі, що його було вчинено без його усної згоди [2, с. 226].

Протягом подружнього життя дружина та чоловік можуть брати участь не лише у речових, а й у зобов'язальних правовідносинах. Найбільше практичне значення в цьому аспекті мають правовідносини, що виникають з договору позики або кредиту. Нерідко такі договори укладає особа, яка перебуває у шлюбі, тому логічно виникає питання щодо розповсюдження зобов'язання на другого з подружжя.

Той з подружжя, хто не брав безпосередньо участі в укладенні договору, стає зобов'язаною стороною (боржником), якщо: а) договір було укладено другим із подружжя в інтересах сім'ї; б) майно, одержане за договором, використане в інтересах сім'ї.

Поєднання вказаних підстав надає можливості розглядати другого з подружжя як зобов'язану особу, незважаючи на те, що така особа не брала

особисто участі в укладенні договору. З цього випливає, що закон при вирішенні цього питання закріплює не суб'єктивний, а об'єктивний підхід, оскільки не пов'язує виникнення обов'язку другого з подружжя з фактом надання ним згоди на укладення правочину. Навіть якщо другий з подружжя не знав про укладення договору він вважатиметься зобов'язаною особою, якщо об'єктивно цей договір було укладено в інтересах сім'ї та одержане майно було використано в інтересах сім'ї.

Виникає питання: «А якщо одержане майно за кредитним договором було використане в особистих інтересах одного із подружжя (не в інтересах сім'ї)? Яку відповідальність несе другий з подружжя?».

На наш погляд, другий з подружжя (який не брав участі при укладенні правочину) повинен бути звільнений від відповідальності на тій підставі, що майно, отримане одним із подружжя, було використано для особистих цілей, а не в інтересах сім'ї. Відповідальність другого з подружжя мала б місце у випадку, коли б банк або інша фінансова установа, з якою один із подружжя вступає в кредитні правовідносини, проінформував другого з подружжя про намір одного із подружжя укласти кредитний договір та зобов'язав того з подружжя, який не виступає стороною правочину, надати письмову згоду на вчинення другим із подружжя зазначених дій. Тим самим той з подружжя, який не виступає стороною у правочині, письмовою згодою бере на себе відповідальність за солідарне виконання зобов'язання шляхом наданої згоди. Згода другого з подружжя обов'язково повинна бути, тому що виконання обов'язку, а саме повернення грошових коштів, буде відбуватися зі спільного майна.

Тобто виникає ситуація: гроші взято на особисті потреби одним із подружжя, а повертатися вони будуть зі спільного майна.

Відповідно до цієї ситуації необхідно отримати письмову згоду другого з подружжя при укладенні правочину.

Таким чином, ми маємо справу з двома групами правочинів:

- 1) перша група – це домовленість на укладення правочину між подружжям (можлива в усній формі). У цьому випадку один із подружжя інформує другого про свій намір укладення в майбутньому кредитного договору;
- 2) друга група – це домовленість між банком або іншою фінансовою установою та одним із подружжя, який діє за письмовою згодою другого з подружжя та в інтересах сім'ї;

Якщо такої письмової згоди банк або інша фінансова установа, яка є стороною у правочині, не отримала, укладений одним із подружжя кредитний договір у судовому порядку можна визнати недійсним на підставі частин 2, 3 ст. 65 СК України.

На практиці дана стаття розуміється з укладеними договорами, в яких предметом виступає спільне рухоме або нерухоме майно. З приводу грошових коштів, які взяті одним із подружжя і витрачені не в інтересах сім'ї,

а повернення їх відбувається, наприклад, із спільного майна подружжя, взагалі практика чомусь мовчить. Як зазначає О. С. Простибоженко, юридична конструкція ст. 65 СК України в її існуючому вигляді характеризується нетиповістю підходу законодавця до регулювання майнових правовідносин подружжя, зумовлюючи проблему кваліфікації підстави виникнення зобов'язання в другого із подружжя, який не брав участі в укладенні договору [6, с. 194].

Висновки. Таким чином, ст. 65 СК України розкриває питання з приводу розпорядження майном, що є об'єктом спільної сумісної власності, та вимагає при укладенні правочину, як правило, письмову згоду того із подружжя, який не є стороною правочину, для того, щоб у майбутньому не виникало питань хто повинен виконувати взяті на себе обов'язки і, відповідно, за чиї (спільні чи особисті) кошти.

Список літератури:

1. Єрух А. Окремі питання щодо укладення правочинів із спільним майном подружжя / А. Єрух // Нотаріат. – 2004. – № 12.
2. Сімейний кодекс України: науково-практичний коментар / за ред. І. В. Жилінкової. – Харків : Ксилон, 2008. – 855 с.
3. Цивільне право України : підручник / Д. В. Боброва, А. С. Довгерта [та ін.] ; за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. – Київ : 2004. – 860 с.
4. Эннекперус Л. Курс германского гражданского права / Л. Эннекперус, Т. Кипп, М. Вольф ; пер. с нем. И. Б. Новицкого [и др.] ; под ред. Д. М. Генкина, И. Б. Новицкого. – Москва : Изд-во иностр. л-ры, 1950. – Т. 1. – Полутом 2. – 1950. – 483 с.
5. Koziol H. Grundriss des burgerlichen Recchts / H. Kosiol, R. Welsler. – Wien : Manz, 2006. – Vol. 1. – 13th ed. – XXXVI, 674 s.
6. Простибоженко О. С. Правова кваліфікація відносин, які виникають між подружжям при укладенні одним з них договору без згоди іншого: український та європейський підходи / О. С. Простибоженко // Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних прав: матеріали «круглого столу», присвяч. пам'яті проф. Ч. Н. Азімова, м. Харків, 18 грудня 2015 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого – Харків, 2016. – 292 с.
7. Справа про офіційне тлумачення терміна «член сім'ї» (п. 6): Рішення Конституційного Суду України від 3 червня 1999 р. // Офіційний вісник України 1999. – № 24. – Ст. 1122.
8. Постанова Верховного Суду України від 30 січня 2013 р. у справі № 6-168цс12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: /zib.com.ua /15297.

References:

1. Yerukh, A. Okremi pytannya shchodo ukladennya pravochyniv iz spil'nym maynom podruzzhya / A. Yerukh // Notariat. – 2004. – № 12. [in Ukrainian].
2. Simeynyy kodeks Ukrayiny: naukovo-praktychnyy komentar / za red. I. V. Zhylinkovoyi. – Kharkiv : Ksylon, 2008. – 855 s. [in Ukrainian].
3. Tsyvil'ne pravo Ukrayiny : pidruchnyk / D. V. Bobrova, A. S. Dovherta [ta in.] ; za red. O. V. Dzery, N. S. Kuznyetsovoyi. – Kyiv : 2004. – 860 s. [in Ukrainian].
4. Ennektserus, L. Kurs hermansko-hrazhdanskoho prava / L. Ennektserus, T. Kypf, M. Vol'f ; per. s nem. Y. B. Novytskoho [y dr.] ; pod red. D. M. Henkina, Y. B. Novytskoho. – Moskva : Yzd-vo ynostr. l-ri, 1950. – T. 1. – Polutom 2. – 1950. – 483 s. [in Russian].

5. Koziol, H. Grundriss des burgerlichen Recchts / H. Kosiol, R. Welser. – Wien : Manz, 2006. – Vol. 1. – 13th ed. – XXXVI, 674 s.

6. Prostybozhenko, O. S. Pravova kvalifikatsiya vidnosyn, yaki vynykayut' mizh podruzzhzhyam pry ukladenni odnym z nykh dohovoru bez zhody inshoho: ukrayins'kyy ta yevropeys'kyy pidkhody / O. S. Prostybozhenko // Problemy vdoskonalennya pryvatnopravovykh mekhanizmiv nabuttya, poredachi, zdiysnennya ta zakhystu sub'yektyvnykh tsyvil'nykh prav: materialy «kruhloho stolu», prysvyach. pam'yati prof. Ch. N. Azimova, m. Kharkiv, 18 hrudnya 2015 r. / Nats. yuryd. un-t im. Yaroslava Mudroho – Kharkiv, 2016. – 292 s. [in Ukrainian].

7. Sprava pro ofitsiyne tlumachennya termina «chlen sim»yi» (p. 6): Rishennya Konstytutsiynoho Sudu Ukrayiny vid 3 chervnya 1999 r. // Ofitsiynyy visnyk Ukrayiny 1999. – № 24. – St. 1122. [in Ukrainian].

8. Postanova Verkhovnoho Sudu Ukrayiny vid 30 sichnya 2013 r. u spravi № 6-168tss12 [Elektronnyy resurs] /zib.com.ua /15297. [in Ukrainian].

Nadion V. V., Candidate of Legal Sciences, Assistant Professor of Civil Law № 2, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.

e-mail: novikova.vic@yandex.ru ; ORCID 0000-0001-8240-7717

Responsibilities of Spouses that Evolve from the Common Joint Property

One of the priorities of the development of the institution of family law legal control is the legislative regulation of spouses' property relations. The Family Code of Ukraine (the FC of Ukraine) establishes two types of property relations of spouses that are based on: 1) the personal private property of spouses (ch. 7 of the FC); 2) the common joint property of spouses (ch. 8 of the FC).

As to the civil law literature the problems of common property were scrutinized by: I. V. Zhylinkova, A. Yerukh, O. S. Prostybozhenko and others, but unfortunately the problems of the conclusion of contracts by one spouse without the consent of the other concerning common property remains unconsidered in the literature.

Thus, the purpose of the article is the analysis of the spouses' responsibilities arising on the common joint property and the ability / disability of the conclusion of contracts on common property of one of the spouses.

Property acquisition during the marriage creates a presumption of the common joint property right. It is believed that if the property was acquired during the marriage, it is common. According to art. 51 of the Constitution of Ukraine each spouse has equal rights and responsibilities in the marriage and in the family. It follows from the terms of reference that rights and responsibilities of spouses regarding the property that will be acquired in marriage are equal.

The FC determines one more option. According to art. 74 of the FC, if a woman and a man live as one family, but they are not married to each other or they are not in any other marriage, the property acquired during their cohabitation belongs to them by the right of the common joint property, unless other right isn't determined between them by the written agreement. Terms of reference of art. 8 of the FC apply to the property that is the object of the common joint property of a woman and a man who are not married to each other or who are not in any other marriage.

Thus, in this article responsibilities both of the persons who are in a registered marriage and the persons living as one family but not married to each other are analyzed.

Thus, art. 65 of the FC reveals problems concerning disposition of the property that is the object of the common joint property, and as a rule during the conclusion of contracts requires a written consent of the spouse who is not a party of the contract, so that in the future there would not be questions on the occasion of who must meet the engagements taken upon oneself and, respectively, at the expense of whose (common or private) funds.

Keywords: duty; private property; the common joint property of spouses; things; property; property rights; spouses.

Надійшла до редакції 26.02.2016 р.